

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет
 Факультет лінгвістики та соціальних комунікацій
 Кафедра історії та документознавства

УЗГОДЖЕНО

Декан АСФ

«05»

Микола КУЛИК

02

2024 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчальної роботи

«05» 02

Анатолій ПОЛУХІН

Місто 2024 р.

Система менеджменту якості
РОБОЧА ПРОГРАМА
 навчальної дисципліни
«Історія української державності та культури»

Галузь знань: 13 «Механічна інженерія»

Спеціальність: 131 «Прикладна механіка»

Освітньо-професійна програма: «Прикладна механіка композиційних конструкцій та технічних систем»

Форма навчання	Семестр	Усього (годин/кредитів ECTS)	Лекції	Практ. заняття	Лабораторні	Самостійна робота	ДЗ / РГР / К	КР / КПр	Форма сем. контролю
Денна:	2	90/3	17	17	-	56	-	-	Екзамен 2с
Заочна	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Індекс: НБ – 1- 131/23-1.1

СМЯ НАУ РП 12.01.09-01-2024

Робочу програму навчальної дисципліни «Історія української державності та культури» розроблено на основі освітньо-професійної програми «Прикладна механіка композиційних конструкцій та технічних систем» навчального та робочого навчального планів НБ – 1-131/23, РБ – 1-131/23 підготовки здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» за спеціальністю 131 «Прикладна механіка» та відповідних нормативних документів.

Робочу навчальну програму розробив:
доцент кафедри історії
та документознавства

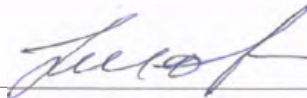
 Олег ЗАХАРЧУК

старший викладач кафедри історії
та документознавства

 Жанна ПАСКАЛ

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні кафедри історії та документознавства, протокол № 8 від 31.08.2023 р.

Завідувач кафедри

 Ірина ТЮРМЕНКО

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні випускової кафедри зі спеціальності 131 «Прикладна механіка» освітньо-професійної програми «Прикладна механіка композиційних конструкцій та технічних систем» – кафедри прикладної механіки та інженерії матеріалів, протокол № 1 від «09» 01 2024 р.

Гарант освітньо-професійної програми
«Прикладна механіка композиційних
конструкцій та технічних систем»

 Анатолій КОРНІЄНКО

Завідувач кафедри

 Оксана МІКОСЯНЧИК

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні науково-методично-редакційної ради Факультету лінгвістики та соціальних комунікацій, протокол № 1 від «17» 01 2024 р.

Голова НМРР

 Анжеліка КОКАРЄВА

ЗМІСТ

сторінка

Вступ	4
1. Пояснювальна записка	4
1.1. Місце, мета, завдання навчальної дисципліни	4
1.2. Результати навчання, які дає можливість досягти навчальна дисципліна	4
1.3. Компетентності, які дає можливість здобути навчальна дисципліна	4
1.4. Міждисциплінарні зв'язки	4
2. Програма навчальної дисципліни	5
2.1. Зміст навчальної дисципліни	5
2.2. Модульне структурування та інтегровані вимоги до кожного модуля	5
2.3. Тематичний план	8
2.4. Перелік питань для підготовки до екзамену	9
3. Навчально-методичні матеріали з дисципліни	9
3.1. Методи навчання	9
3.2. Рекомендована література (базова і допоміжна)	9
3.3. Інформаційні ресурси в Інтернет	10
4. Рейтингова система оцінювання набутих студентом знань та вмінь	10

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Історія української державності та культури»	Шифр документа	СМЯНАУ РП 12.01.09-01-2024
		стор. 4 з 14	

ВСТУП

Робоча програма (РП) навчальної дисципліни розробляється на основі «Методичних рекомендацій до розроблення та оформлення робочої програми навчальної дисципліни, денної та заочної форми навчання», затверджених наказом ректора від 29.04.2021 № 249/од, та відповідних нормативних документів.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1. Місце, мета, завдання навчальної дисципліни.

Місце навчальної дисципліни в системі професійної підготовки фахівця. Дана навчальна дисципліна є теоретичною та практичною основою сукупності знань та вмінь, оскільки є однією з головних складових гуманітарної загальноосвітньої підготовки фахівців із вищою освітою.

Метою викладання дисципліни – є висвітлення особливостей боротьби за українську державність на різних етапах історичного та політичного розвитку суспільства. У безпосередньому зв'язку з цим розглядається культурно-історичний процес українського народу з найдавніших часів до сьогодення.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

- ознайомити з основними етапами формування української державності та культури;
- висвітлити досвід національного державотворення, традиції української державності, значення боротьби за відродження української культури;
- ознайомити студентів з досягненнями вітчизняної та зарубіжної історіографії в питаннях виникнення української держави, формах боротьби за її існування, причини втрат та здобутки на шляху до її незалежності;
- висвітлювати роль української культури як складової європейського історико-культурного розвитку;
- показати важливість національної держави в умовах сучасного міжнародного життя.

1.2. Результати навчання, які дає можливість досягти навчальна дисципліна.

Для освітньо-професійної програми «Прикладна механіка композиційних конструкцій та технічних систем»: вибирати та застосовувати для розв'язання задач прикладної механіки придатні математичні методи (ПРН 1) вільно спілкуватися з професійних питань усно і письмово державною та іноземною мовою, включаючи знання спеціальної термінології та навички міжособистісного спілкування (ПРН 16).

1.3. Компетентності, які дає можливість здобути навчальна дисципліна.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути наступні **компетентності**:

Для освітньо-професійної програми «Прикладна механіка композиційних конструкцій та технічних систем»: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в прикладній механіці або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів механічної інженерії і характеризується комплексністю та невизначеністю умов (К); знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності (ЗК 2); здатність працювати в команді (ЗК5); визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків (ЗК6); здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями (ЗК 7); здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт (ЗК13); здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні (ЗК14); здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Історія української державності та культури»	Шифр документа	СМЯНАУ РП 12.01.09-01-2024
		стор. 5 з 14	

для активного відпочинку та ведення здорового способу життя (ЗК15).

1.4. Міждисциплінарні зв'язки.

Навчальна дисципліна «Історія української державності та культури» базується на знаннях таких дисциплін, як «Ділова українська мова» та є базою для вивчення навчальних дисциплін: «Філософія».

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.

2.1. Зміст навчальної дисципліни

Навчальний матеріал дисципліни структурований за модульним принципом і складається з одного навчального модуля №1 «Розвиток української державності та культури від найдавніших часів до сьогодення», який є логічно завершеною, самостійною, цілісною частиною навчального плану, засвоєння якої передбачає проведення модульної контрольної роботи та аналіз результатів її виконання.

2.2. Модульне структурування та інтегровані вимоги до модуля

Модуль 1. «Розвиток української державності та культури від найдавніших часів до сьогодення»

Інтегровані вимоги модуля №1:

У результаті вивчення даної навчальної дисципліни студент повинен:

Знати:

- історію давніх державних утворень на теренах України;
- основні етапи розбудови державності у східних слов'ян (IX – XIII ст.);
- політичний та культурний розвиток українських земель у складі Литви та Польщі;
- формування Б. Хмельницьким козацької держави, розвиток і занепад української автономії (кінець XVII – протягом XVIII ст.);
- зміни адміністративно-територіального устрою в українських землях у складі Російської та Австро-Угорської імперій, ідеї української державної автономії в Наддніпрянщині, розвиток української культури доби національного відродження.
- державну ідею в програмах українських політичних партій на початку XX ст. та розвиток української культури у зазначений період;
- відновлення української державності та розвиток вітчизняної культури (1917 – 1921 рр.);
- процес входження УСРР до складу СРСР, ідеї відновлення державності в програмах та діяльності українських партій і організацій на еміграції, розвиток культури Радянської України та західноукраїнських земель у 1920–1930 рр.
- українське питання напередодні та на початку Другої світової війни та нацистський окупаційний режим на території України;
- розвиток української культури в роки Другої світової війни
- особливості політичного та культурного розвитку УСРР (1945–1991 рр.);
- Політичні процеси в незалежній Україні (1991 – до сьогодення).

Вміти:

- самостійно висвітлювати основні етапи української державності та визначати характерні їх особливості;
- самостійно висвітлювати політичний і культурний розвиток Русі у IX – XIII ст.;
- самостійно аналізувати політичний і культурний розвиток українських земель у складі ВКЛ та Речі Посполитої;
- самостійно аналізувати причини Хмельниччини та Руїни української державності (друга половина XVII ст.);
- самостійно висвітлювати особливості розвитку вітчизняної культури в другій половині ХУІІ–ХУІІІ ст.
- самостійно аналізувати вплив ідей Французької революції кінця ХVІІІ ст. на пробудження національних рухів;

- самостійно аналізувати «українське питання» в політиці російської та австрійської імперської влад у ХІХ ст.;
- самостійно висвітлювати вплив українського національно-культурного відродження на розвиток освіти, літератури і науки на теренах Російської та Австро-Угорської імперій;
- самостійно аналізувати розвиток української культури (1917–1920 рр.);
- самостійно характеризувати політичні режими в українських землях (1921–1939 рр.);
- самостійно аналізувати боротьбу руху Опору за українську державу в роки Другої світової війни (1939 – 1945 рр.);
- самостійно висвітлювати адміністративно-територіальні зміни в УРСР після другої Світової війни, причини приєднання Кримської області до складу УРСР, державницьку програму дисидентського руху та причини розпаду СРСР.
- самостійно аналізувати культурні процеси за доби незалежної України (1991 – до сьогодні).

Тема 1. «Становлення українського етносу та початки державності в українських землях. Вступ. Предмет, завдання, мета, джерела та література навчальної дисципліни. Етапи становлення української державності. Давні державні утворення на території України.

Тема 2. Формування державності в українських землях (IV – 40-і роки XIV ст.). Протодержавні слов'янські утворення. Походження назви «Русь» та історіографічного терміну «Київська Русь». Основні етапи розвитку та політичний устрій Русі. Місце та роль Християнської церкви в політичному та суспільному житті. Політична роздробленість Русі. Утворення та політичний розвиток Галицької та Волинської земель. Королівство Руське (1253 –1349 рр.). Культура Русі. Поява писемності. Освіта. Наукові знання. Літописання. Право та законодавство. Мистецтво. Іконопис.

Тема 3. Українські землі у складі Великого князівство Литовського та Речі Посполитої (XIV – XVI ст.). Приєднання до Литовської держави Волині, Чернігово-Сіверщини, Поділля, Київщини і Переяславщини. Політика великих литовських князів в українських землях. Кревська та Городельська унії. Ліквідація удільних князівств на теренах українських земель. Встановлення влади Московії над Чернігово-Сіверською землею. Зростання впливу Польщі на Литву. Захоплення Польщею Київщини, Волині та Брацлавщини. Люблінська унія. Зміна політико-правового становища українських земель після приєднання до Польського королівства.

Культура ранньомодерної України. Європейський Ренесанс та його вплив на розвиток української культури у XIV–XVI ст. Розвиток освіти і науки. Полемічна література як елемент української ренесансної культури. Розвиток друкарства.

Тема 4. Утворення та розвиток козацької держави в середині XVII ст. Причини козацької революції. Початок Хмельниччини. Зборівський договір та започаткування української козацької держави. Формування Б. Хмельницьким козацької держави. Запровадження полково-сотенного адміністративного устрою. Початок Руїни української державності. Гадяцький трактат. Московська експансія та її наслідки. Чуднівська угода. Початок розколу Гетьманщини. Чорна рада і поділ де-юре України. Наслідки Андрусівської угоди для української державності. Спроби об'єднання Правобережжя та Лівобережжя в другій половині XVII ст.

Тема. 5. Українська державність в останній чверті XVII – XVIII ст. «Трактат про Вічний мир» 1686 р. та територіальний поділ Гетьманщини. Державна політика І. Мазепи. Плани відновлення української державності Г. Орлика, Д. Апостола та К. Розумовського. Наступ Росії на українську автономію та остаточна її ліквідація в Гетьманщині і Слобожанщині. Приєднання Південної України та Криму до Російської імперії. Зміни в адміністративно-територіальному та політичному становищі Правобережжя та західноукраїнських земель.

Українська культура періоду бароко. Розвиток освіти, науки, літератури, музики, архітектури та образотворчого мистецтва.

Тема 6. «Національне відродження» та ідеї української державності в ХІХ ст. Вплив Французької революції кінця XVIII ст. (принцип суверенітету нації) та ідей німецького

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Історія української державності та культури»	Шифр документа	СМЯНАУ РП 12.01.09-01-2024
		стор. 7 з 14	

романтизму на пробудження національних рухів. Зміни адміністративно-територіального устрою в українських землях у складі Російської та Австро-Угорської імперій. Українські землі в польських та французьких проектах за доби наполеонівських війн. Ідеї української державної автономії в Наддніпрянщині. Ідеї федералізму та самостійності в Товаристві об'єднаних слов'ян та Кирило-Мефодіївському братстві. Державницькі концепції народовців, М. Драгоманова та І. Франка.

Українська культура доби національного відродження. Романтизм та реалізм. Розвиток освіти, науки, літератури, театру, музики, архітектури та образотворчого мистецтва.

Тема 7. Проблеми української державності в політиці Російської та Австро-Угорської імперій і українських політичних партій (кінець XIX ст. – 1917 рр.). «Українське питання» в політиці російської та австрійської імперської влад. Українська державність в програмах та діяльності загальноросійських та українських політичних партій на початку XX ст. Українська політична думка Наддніпрянщини: між автономією та самостійністю. Національна-державна ідея в західноукраїнських землях. Погляди на українську державність напередодні та в роки Першої світової війни (1914–1918 рр.).

Розвиток української культури на початку XX ст. Освіта. Наука і техніка. Виникнення української преси. Розвиток літератури, мистецтва, живопису, архітектури та музичного мистецтва.

Тема 8. Відновлення української державності (1917–1921 рр.). Українська державність доби Центральної Ради: від політичної автономії до незалежності. Українська Держава П. Скоропадського: спроба створення альтернативи УНР. Боротьба за державність на західноукраїнських землях (ЗУНР). Українське питання на Паризькій мирній конференції. Директорія УНР: здобутки та прорахунки в державній політиці. Акт злуки УНР та ЗУНР. Встановлення радянської державності в Україні.

Розвиток української культури. Культурно-освітня робота, наука, літературний процес та мистецтво за доби УНР, Української Держави та Директорії УНР.

Тема 9. Політичні режими в українських землях (1921–1939 рр.). Процес входження УСРР до складу СРСР. Політика більшовицької влади щодо УСРР. Ідеї відновлення державності в програмах та діяльності українських партій та організацій на еміграції.

Розвиток культури Радянської України. Політика українізації: розвиток освіти, науки, техніки, літератури та мистецтва. Культурний стан західноукраїнських земель у 1920–1930 рр.

Тема 10. Україна в роки Другої світової війни (1939–1945 рр.). Українське питання у європейській міжнародній політиці напередодні та на початку Другої світової війни. Включення до складу УСРР території Західної України, Бессарабії та Північної Буковини до складу УСРР. Радянсько-німецький договір про дружбу і кордони. Встановлення німецької окупаційної влади на території Холмщини, Підляшшя, Лемківщини. Напад Німеччини на СРСР. Окупаційний режим нацистської Німеччини та її союзників на території України. Рух опору в боротьбі за українську державність. Визволення території України та відновлення радянської державно-політичної системи.

Тема 11. Особливості політичного та культурного розвитку УСРР (1945–1991 рр.). Адміністративно-територіальні зміни. Боротьба за українську державність на західноукраїнських землях. Приєднання Кримської області до складу УСРР: мотиви і правова основа. Хрущовська «відлига». Спроби лібералізації політичного режиму.

УСРР в умовах наростання кризи радянської системи (1964–1991 рр.). Дисидентський рух в Україні та його державницька програма. Спроба подолання суспільно-політичної кризи. Новий курс КПРС на перебудову. Національно-демократичні сили в боротьбі за утвердження державної незалежності республіки. Декларація про державний суверенітет України. Союзний договір і Україна. Проголошення незалежності України. Розпад СРСР. Угода про співдружність незалежних держав (СНД).